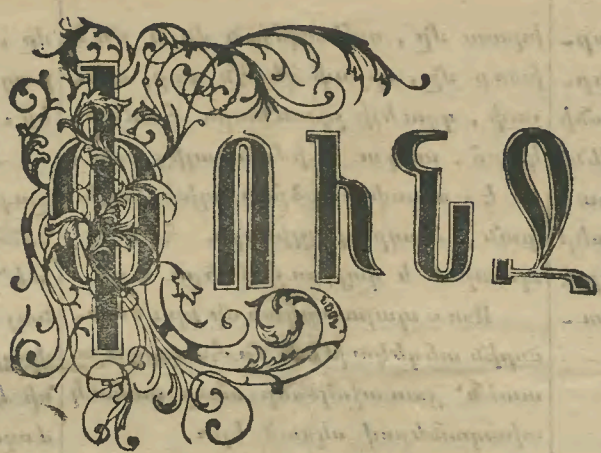

Պաշտոն—Բազմար Նազիկի խան վերի յարկ թիւ 16

CONSTANTINOPLE

1863—1866—1901 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1

— Արմաշի դպրեվանտաց փոխ-
լանահայր Գեր. Դուրեան Սրբա-
սան՝ շնչեկե մեծեկե համար ես

կու. քահանայ ձեռնադրեր է, Սարգիս ու Մեհրաբ Կարապետեան, առաջինը Տ. Յովսէփ, և երկրորդը Տ. Յովսէփ անուանելով, որոնք ժամանակ մը պիտի մնան վանքը՝ կրօնական կարևոր ուսման համար։

— Տիրապէք իրի ազգային վարչութիւնը՝ նորոնոր առաջնորդ Գեորգ Տ. Եղեղիէլ վարդապետի գէթ տեսնուած հրատարակութեան համար հերքեցնալով իր կողմէն Պատրիարքոսին, ինչպէս որ իրազեայ միջոցաւ հրատարակուի պաշտօնէ։

— Կայսերական անձնական գանձէն 30 իրար նուիրուել է հանգուցեալ Ստեփան վաշայի յուշարկաւորութեան ծախուց համար։

— Մայրաքաղաքիս պարսիկ դեսպանը՝ հինգշաբթի փոխադարձաբար այցելեց Ս. Պատրիարք Զործ։

— Ռուսիոյ ազգային ծանօթ գրագէտներէն Պ. Բարխուտարեանցի գլխական գործունէութեան քառասունամեայ տարեդարձը պիտի տօնուի մօտեւ Յատկապէս պատուաւորութիւններ կ'ըլլան, այս հանգէն արժանաւոր ու վայելուչ կերպիւ կատարելու համար։ Իրիւս աւելորդ ինչ կը համարուի կամ կը մեկնուի, երբ այս առթիւ գիտեմք թէ՛ քաջակերութեանց ու մեծաբանաց այսպիսի հանգէտներ նախ Ռուսիոյ ազգային կատարել սկսան և ահա կը շարունակեն, որ աներկոսնայի հաւատարմութեան արդարեւ կը սիրեն գրական երկաւ սիրութիւնն ու անձանէն յարաշուշութիւնը։

— Պայնաւորի ազգային երեւելիներն անթիւն գողցող ու փախչող Պայնաւորի Մուսթաֆա ու Բրէզզիւնի Մէհմէտ Ալի իշխման մէջ բռնուել, և խուզարկուելով՝ գողցուած անթիւններուն 33 կտորը գտնուել են։

— Ռուսիոյ Պաշտ. քաղաքի նշանաւոր ազգայիններէն Պ. Գէորգ Թումանեանց՝ 3000 ֆրանք նուիրել է Եփեսոսի չիւանդաւանոցի։

— Ռուսիոյ Խարիւր Բաղաթի Նոյ. 22 թուով առ մեզ ուղղեալ նամակէ մը գոհութեամբ կ'իմանանք թէ՛ տեղւոյն պատուարժան ազգայնաց հոգեւոր հովիւ անուանուել է Արթ. Տ. Սրապիւն քահանայ Սամուէլեան, որ Փոնտի աշխարհիկ երկրացոյց քաջամտութեան իւր բողոքական օգտուէտ յօդուածներովն Գոհութեամբ կը շնորհաւորուել Տ. Սրապիւն Հայրն՝ այս նոր պաշտօնակալութեան համար։ Նաեւ կը շնորհաւորուի խաղաղութեան համար, անարարկայ ի ներքին թէ իրենց կրթական ու կրօնական զարգացման մեծ զարկ պիտի տայ Տ. Սրապիւն Հայրն, որ կամեցող ու միանգամայն կարող եւ կեղեցական մ'է։

Կիւրիկոյ Կարապետեան ընտրութիւնը կատարուեցաւ։ Ի Կ. Պոլիս երեսուցեան պատրիարքական փոխանորդ երեցեան Տ. Գեորգ Սրբազան ընտրեցաւ Կաթողիկոս Տանն Կիւրիկոյ, այն ցանկին վրայ, որոյ պարունակած վեց անուանց չորսը շնչուած Պատրիարքարանի տրուած էր Բ. Գրիգոր և անցեալ չարթի օր հեռագրուած էր յիշատակ։ Ընտրութեան ժողովական նախ 32 ինքն Տ. Գեորգ Սրբա-

զանի համար տրուել, և արգիւնէն երէկ առաւօտ հեռագրուել է Բ. Գրիգոր Պատրիարքարանի ու երեսուցեան Պատրիարք Ամեն Տ. Յարութիւն Ս. Հօր։ Այս ընտրութիւնը՝ մեծ խնդութեամբ լսել է ժողովուրդը, և բարեմաղթեր է նորին Կայսերական Վեհափառութեան համար։

ԿԵՎԵՋԵՈՒԹԻՒՆ

Եթէ սա բառը սանկ, քիչ մը քաջաշնորհ, Երեսուցեան թարգմանութիւն, կրնայ մեծապէս միտ կողմն ունենալ Երեսուցեան թարգմանութիւնը, որով որկրամոնէրը ինչ որ գտնեն ներս կը նետեն, առանց այդ վարձանց հետեւանքներուն վրայ խորհելու, և ընդհակառակը, շատախառնեան այլ, ինչ որ գրուինին փքլէ՛ դուրս կը թափեն, առանց ծաղրելի ըլլալին զգալու։

Եթէ սրկրամաղթիւնը, ինչ ինչ հետեւեալ մտածմամբ մահացու մեղաց կարգը դասուած է, ինչո՞ւ համար այս միտքեան հակառակ կողմը գտնուող կէտքեւութիւնը բացառութիւն կազմէ այս կանոնէն։

Սոկրատ Խոսիւս ըրած մէկ ճանդորդութեան մէջ որկրամաղթ Երեսուցեան մը ճանդորդ ըլլալով՝ Գեորգի իրեն ուղղեալ մի հարցման, իբր ի պատասխան, հրէշ կոչած է զայն։ Ինչ ածականով միտքեւութեան կէտքեւութեան, որոնց լսելու համար մարդ տաններկու ականջներ ունենալու է, որպէսզի կարող ըլլայ երկուսը անոնց յատկացնել։

Անգլիացի պատանի մը իր յեղէն ականաւոր անձի մը ներկայանալով՝ պաշտօն մը կը խնդրէ անկէ։

— Մեր վարչութեան մէջ, գրծուար է պաշտօն ձեռք ձգելը, կըսէ սա։

— Այդ գծուարութիւնը գիտցած ըլլալու համար է որ ձեռք գիւմեցի, կը պատասխանէ միւր։

Այս կարծ խոսակցութիւնէն կէս ժամ ետքը, պատանին ուխտուն ֆրանք ամառանով գործի մը դըլուելը կը գտնուէր, և մէկ տարի յետոյ վաճառականի մը գործաւ կատարն էր չորս հարիւր ֆրանք ամառանով։

Պարագանքեր կան այս անցաւոր աշխարհիս վրայ, ուր մարդ մը հազար մարդ կ'արժէ։ Հանգաւանքներ կան, ուր պարզ և իմաստալից ասացուածք մը հարիւրաւոր տալիս և վերացական բացաւ գանչութիւններէ ու տեսութիւններէ վեր է և աւելի կ'արժէ։ Դիպուածներ կան ընտրեալ, ուր ըստ տեղւոյն ու ըստ յարմարութեան արտայայտուած մի պարբերութիւն, մարդու մը բովանդակ ճաշկատազրին վրայ կ'ազդէ։

Պատանի մարդ մը, աշխարհավարի մը գիւմեցի տառած, կէս ժամ խօսելէ ետքը՝ իբր վերջաբան, կը հարցնէ թէ՛ մինչև այս ինչ ժամանակը՝ պիտի կրնա՞ք փակել խնդիրը։

— Հարիւր առ հարիւր կը պատասխանէ միւրը, որ բոլոր ըստածներուն ուշադրութեամբ ունիւղրած էր։ Եւայդ հատուածը, որպէս յայտնի է, իր հնչման մէջ, գաղղիական լեզուաւ, երկու նշանակութիւն ունի։

Ու ես, ուս պատմական դէպքը ի միտ տնկելով՝ կը բաղձայ յիշեցնել թէ՛ քարոզ մը, ճառ մը, խորատ մը, օրհնութիւն մը և սեւէ խօսք մը, որչափ վերէն գայ, այնքա՛ն, զգուշելի չլռանալու համար, պաշտօնաւոր լինելու համար, զարգացնելու համար, զարգացնելու համար, զարգացնելու համար։

Խորատ մը, օրհնութիւն մը և սեւէ խօսք մը, որչափ վերէն գայ, այնքա՛ն, զգուշելի չլռանալու համար, կարճ, ազգու և իմաստալից ըլլալու է։ Երբեք բարձրէն ըզնիս, այնքա՛ն, ծաղրելի չլինելու համար, պաշտօնաւոր և վայելուչ լինելու է։

Ռուս պաշտօնական մը իր մեծաւորին տեղեկութիւն մը հարցողութեամբ, յառաջաբանը անոր յատուկ տիպոսներով սկսած էր։

— Բեռ մը խօսքերու այժմ տեղի չկայ, զուրկէ՛, ինչ որ պիտի գործես, գոչած էր մեծաւորը։

Ի զուրկութեան չէ՛ ի հարկէ գալու առաջ թէ՛ իմաստնոց շատախառնութիւնը յիմարութիւն, և յիմարութեան լռութիւնը իմաստութիւն է։ Ո՛չ ապաքէն պէտքի մը կամ զարդի մը համար, սենեակի մը մէջ զետեղուելիք առարկայ մը իսկ հան իրեն վայելուչ տեղի ու գիւրքն ունի։ Ինչո՞ւ համար ուրեմն ո՛ր է խօսք կամ ասացուածք, ինչ պարագանքերու տակ ալ արտայայտուած ըլլայ, տեղւոյն, յարմարութեան, հանգամանաց և զուրկող անձի գիւրքն ու վիճակին հետ համաձայնական չ'ըլլայ։

Օրն մէկը ի Տիֆլիս, Մուշտայի գետնաւոր աղբւրն մէջ, ի յարկէ և ի յարգանս օգոստոսիաւ հիւրերու, պաշտօնական փառաւոր սեղան մը կը տրուէր, որուն շուրջը 4000 անձի անձինք բազմած էին։ Այս սեղանէն, չորս քայլ անդին, բարձրակի գիւրքն մը վրայ պատուաւորութեան կողմէն մը շուրջը խաչաձև բազմած էին 2 արտաւոր, վերաստանի և իմեղէնի եկեղեցիք ու Գեորգ Կաթողիկոսը, որուն, սա հանդիսաւոր օրուան մէջ խօսած մի ճառը, որ հարկէ թէ թիւն տասը բազմ տեղէն էր, խոր ապաւորութիւն թողած էր ներկայից վրայ։

Կարճ, ազգու և լազնակական խօսքը ձեռն և ոճին արժէքը վաղուց գնահատուած է, այն պարագային մանաւանդ՝ երբ խօսողն ու զուրկողը բերնէն մինչև ականջը չորս մաս ըլլալը գիտցող մէկն է։ Այս ճշմարտութիւնը բարեկրօնական կարող անձինք կը նմանին այն մարդոց, որք կը հաւատան թէ՛ ազոտու առարկայ մը՝ ազոտու լաթով կարելի է սրբել, կը հաւատան թէ՛ ազոտու հոգիներ կարող են, իրենց կէտքեւութիւններով, ուրիշ ազոտու հոգիներ մարդիկ մարդիկ սակայն իրենց նմանեաց ուսման աստիճանը գիտնալու հետամուտ չեն։ անոնք միշտ զանոնք կազմող խմորը կը դիտեն, որմէ կ'ախտած է ամեն ինչ։

Ուշիմակ անուն Ռուսը որ բաղձմաթիւ գաւազարոյ (*) յօրինող է և որ իր երկրորդ մեծ անուն և հեղինակութիւն ունի կրթական գործոց մէջ, օր մը բարձրաստիճան կրթականի մը հետ ունեցած մը տեղեկական խօսակցութեան մը մէջ գոչած էր անոր ճակատին ի վեր «Չեք Սրբազնութիւնը իր բարձրութեան անյարմար քարոզներով կը ծաղրէ ունիւղիւրները»։

— Ինչո՞ւ համար, հարցուցած էր միւրը։

— Որովհետեւ երկու խօսքով հասկցուիլը կարելի եղած իմաստ

(*) Այս ա՛յն անձն է, որոյ գրքերէն ձեռագրութեամբ թէ թարգմանութեամբ կազմած է Տէր Դեմոքրեան իր Մայրենի Լեզու դասագիրքերը։

մը, երկու հարիւր խօսքով կը բացատրէ, կ'ըսէ ուշիմ Ուշիմա կի։

Չեմ կարող արդ որոշապէս զուրկել թէ՛ մենք Հայքս Ուշիմակ ունան անձանց պէտք ունինք, թէ՛ ոչ։ Ուշիմ ընթերցողաց կը մընայ խորհիլ այս կարևոր հարցման վրայ, զի քարոզները, որպէս յայտնի է, մեծ նշանակութիւն ունին ժողովրդեան կենաց ընթացքին մէջ և ապաւորութիւններ կը թողուն անոր հոգեւոյ վրայ։

Սրեկերան մեծաւորներէ մին օր մը ծաղաւալ նաւակ մը կը նստի քանի մը անձանց հետ, ուր հարկուր ստակ մը արժող խօսքեր կ'ըլլան։ Մեծաւորը, հոն, իր ընկերներէն էն օրինաւոր անձ նաւակարը գտնելով՝ գուրս ելնելու տեսն, երբ ամեն օր ցրուած էր, հինգէն տասը հատ Ռուսիէ ոսկիներ կը գնէ անոր ձեռաց մէջ։

— Կեցի՛ր, կը գոչէ անոր, նաւակարը, որ արթուն մէկն էր։

— Ինչո՞ւ համար, կը հարցնէ միւրը։

— Որովհետեւ եթէ դու ան ես, որ այժմ մտքէն անցար, այս շատ քիչ է։ Իսկ եթէ ան չես, ես ան սրկնեք և ինձմէ աւելի ազգատի մը ասէ՛ր, կ'ըսէ նա։

Այս խօսքերուն վրայ մեծաւորը կ'ստիպուի իւրոտ պարզե մը ձգել նաւակարին, և հեռանալ անկէ անմիջապէս, առանց բառ մը իսկ ըսելու։

Իմ նաւաստութեան կարծեօք Սենեկայէն և Գիմարիէն մինչև մեր օրերը եկող գայող խոշոր անձնաւորութեանց ճարտասանութիւնները եթէ գործածուէր, կարելի չալիտ ըլլար այն ապաւորութիւնը առաջ բերել, զոր խնդ շատաւորը բերած էր պարզ, կարճ և դիմալիկ հոգեւոյ թեւերուն չեղտակի զարնող խօսքով։

Եթէ մանաւոր խօսակցութեան մէջ, խօսիլ զիտնալով, կարելի կ'ըլլայ սքանչելի արդիւնք ձեռք բերել, յայնժամ գիւրքն կ'ըլլայ հասկնալ թէ՛ մ'ը կը նայի, մ'ը կը գիտէ, յորժմ կը կայանայ, ինչ է և ինչ պարտի ըլլալ ժողովրդեան հետ խօսող անձնաւորութեանց կէտ նպատակին, որմէ դուրս եղած աւելի ինչ պարզապէս կէտքեւութիւն է։ Եւ սակայն ինչ կը յուսուցանէ, որ մուցած սովորեցնելու բարոյացուցիչ ձեւը, կը հարցնէ իր սաներուն թէ էն ալ զո՞հ կ'ըլլայ։

ՅԱԿՈԲ ԱԳՒԼԵԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հայկալի նահանգի շատ կողմերը այս տարի ժամանակին չունենալու և տեղ տեղ մարախի պատճառաւ հողագործք չեն կրցած հայթայթել մինչև իսկ սերմոյն։ Հեռաւորաւ պատուիրուած է երկրաւորածական գրամատան որ ծանօթ պայմաններով 320 հազար զրշ փոխարուի երկրագործաց, տուն գըլլալ 300 զրոշ։

— Կայսերական հրամանաւ արքունի փողերանոցին մէջ պիտի պատրաստուին առ այժմ 300 տուկի, 15000 արծաթ և 30000 նիքէլ շարք բաներ՝ Հիմալի համալից երկաթուղոյ շինութեան ծախուց մասնակցութեան համար։ Եւ 4000 մեթր ժապաւէն՝ Հէքէքէի գործարանին մէջ պիտի շինուի։

— Մայրաքաղաքիս պարսկական նորեկ գեսպան Բրէնա Միրզա Բիգա Խան՝ երկուշաբթի սուրաւ կան հանդիսի կայսերական պաշտար գնաց, Օգոստ. Սուլթանին մատուց պաշտօնագրերն, և ապա Բ. Գուրը այցելեց Բարձր. մեծ Եղարքոսին ու արտաքին գործոց նախարարին։

— Մշտ կառավարութեան հըրամայում է՝ 2232 գրիւ ցորեն փոխ ապա Մէծիկէլ գիւղի կարօտելոյ, տեղական ամբարէն։

— Յայն երեւելիներէն Սինիս օղլու Սիմիսեանք Եփէնտի, որ իւր ծննդավայր Կեսարիոյ մէջ արդէն որբանոց մը հաստատած է, հիւանդանոց մ'ը շինել առաջարկեր է։

— Միջերկրականի ուսումնաւորմը՝ անցեալ շաբաթ օր Խզմիր հասեր է։

— Կայսերական հրամանաւ Պրուսայի ու Իլլիւրի նահանգներէն պիտի գնուին հեծալաւորաց ձիերն։ Նայն նահանգներէն այս շաբաթ 130 ձիեր մայրաքաղաք փոխադրեցան։

— Տուրք չալիտի առնուելի կրեւտէի գաղթականաց բերած կովերէն, ձիերէն, ոչխարներէն։ Այս օրոշումը երկուց պաշտօնատուներ հաղորդուած է որոյ անկ է։

— Հինգշաբթի սկսաւ Բամազան (ծառ) ամիսը։

— Գայեթիկ Մուսթաֆա թշուառութեան պատճառաւ՝ ինքզինքը ծովը նետել է Ռնդալիսի կաւմարէն, բայց հասեր աշտանը եւն։

— Հէյալէի կղզոյն մէջ յերեւան հանուեր է գողերու ընկերութիւն մը, որ ժամանակէ մը ի վեր տուներն ու խանութները կը մըտնեն կը կողպան եղեր։

— Սէյանիկի մէջ՝ փայտի 9 մեծ միեկրանոց, 2 պտնոց, 1 սրճաւան, 1 գինեւան, նաւահանգըստի շինութեան միեկրանոց մեծ մասն և այլ շէնքեր պլլեր են Վնաւորն 23000 տուկի տուել, որոյ 10000 պիտի վճարեն քանի մը ապահովագրական ընկերութիւնք։

— Եւլիէի Միջադիւղի բնիկներէն յայն ընտանիք մը, 9 հոգիէ բաղկացեալ, որ գիւղէն երկու ժամաւ ճանապարհ հեռի Սաղլը ըսուած տեղը վարուցանի գացած են եղեր, նախորդ ամիս 17 ին տեսնելով որ առատ ձիւն կը տեղաց, իրենց գիւղը վերադառնալու համար ճամբայ ելեր են՝ իրենց հետ ունենալով ձի մը և չուն մը։ Խեղճ ձերը ճանքան բուռն մըրիկի ու բուրբ բռնուելով՝ Միջադիւղէ մէկ քառորդ ժամ հեռի, ամենքն ալ ձիւն տակ մնացեր մեռել են։ Շուրջ գիւղ գացեր և զանազան նշաններով հասկցնել ջանացեր է, բայց չէ յաջողեր, և հետեւեալ օրը գիւղացի մը տեսնելով՝ միջադիւղցոյ հողորդեր է։

— Քէօթմահոյ Մէրվի թաղի բնակիչներէն զինուորական քարտուղարի օգնական Շէրիֆ չալիւզանց վշտակրելով կնոջը մահուան և երկու օրուայը որբանոցին վրայ ինքզինքը պալաներ է։

— Ուշագ գիւղաքաղաքէ երկու ժամ հեռի Մէրայ գիւղի բնիկներէն մէկը կնոջը ամուսնական անհատատարմութիւնը տեսնելով՝ քննադատել օգնութեամբ կինը կուռկալ ընկէ ետքը, հարչիկ երկաթով մը մարմնէն մէկ կողմն այլ բեր, և կ'ստամբու վիճակի մէջ

թողով փախեր է, բայց պահ մ'եւտ-
քը բռնուեց է :

— Պօլսոնի մէջ Հաճի Սալիհ-
բըրը տունը դադար է առնելին, քան
ուղեւոր համար : Անդ կուտի բըր-
նը տունը, քոյրը որդւոյն ու ըն-
կերաց հետ այնչափ դանակածեր
է, որ Սալիհ իւր բնակարանը վե-
րագանալէն քիչ մը ետքը մեռեր
է, և ոճրագործը բռնուեց էն : Սա-
լիհ 28 տարեկան է ու 6 ամիս առաջ
ամուսնացած է եղբոր :

— Մայրաքաղաքիս ուսանող
դեռահաս Պ. Չէնոփիէֆի դիւստա-
գիտական գործունէութեան յիս-
նամեայ յարեւանի հանգեւոր կա-
տարուեցաւ անցեալ շաբաթ օր,
ի Բերա դեռահաս տան մէջ : Նոյն
օրը առաւօտուն, դեռահաս տան
մաստուրը չքեղ լուսավորեալ,
Պատարագ մատուցեցաւ և գո-
հարանական մտայնութեամբ կատար-
ուեցաւ : Ներկայ գտնուեցան դեռ-
սանտան ու հիւպատոսարանի բո-
ւրը պաշտօնեայք և ուսու երեւելիք :
Կոյսերական պալատէն ու Բ. Իւր-
նէն բարձրորակ մասնագէտ պաշտօնա-
տարք դեռահաս տանը դրկուեցան
ի շնորհակալութիւն, և դեռահաս
տան մեծ դռնէն մէջ ընդունու-
լով իւրեւ եղաւ : Ռուսիայէ ալ շատ
կողմերէ շնորհակալական գրեր ու
հեռագրեր հասան, և Չարը շնոր-
հակալական գրեր ու Ս. Վլադիմիր
պատուանշանը ընծայեց Պ. Չէ-
նոփիէֆի : Երեւելոյն, դեռահաս
տան պաշտօնեայք յիսուն հարա-
բերեց փառաւոր սեղան տուն ի
պատիւ դեռահասին : — Մայրաքա-
ղաքիս կրօնական պետք ալ, ինչ-
պէս նաեւ մեր Ս. Պատրիարքը այս
առթիւն այցելեցին դեռահասին : Այս
առթիւն, Ռուսիոյ այլալոյ կողմերէն
դանազան ընծաներ մայրաքաղաք
դրկուեցան :

— Օգոստ. Սուլթանը ոսկի ծը-
խատուի մը ընծայեց մայրաքա-
ղաքիս ուսանող դեռահաս տան
գլխաւոր թարգման Պ. Մագիստրի,
անոր պաշտօնավարութեան 23րդ
տարեդարձի հանդիսին առթիւ, որ
անցեալ կիրակէ կատարուեցաւ :

— Պէյրութի կուսակալը յանձ-
նածողով մը կարգեր է՝ քաղաքին
ժանտարմաներն ու ոստիկանները
քննելու ու անպէտքներն արձակելու
պաշտօնով :

— Փարիզի Օսմանեան դեսպան
Միւսիլի պէյ-ի որ ժամանակէ մը ի
վեր մայրաքաղաքը կը գտնուէր,
չորեքշաբթի ուղեորեցաւ ի Փարիզ՝
ձեռն ու ֆերիտան պէյ որդւոյն
հետ :

— Վերաքննիչ դատարանը ի
պաշտօնէ կը ծանուցանէ թէ՝ ձեռ-
քաղուած թեմայի հրաման տրուած է
Միւսիլի վարժարանի շրջանաւարտ
ժառանգի էֆէնտիի համար, որ Այ-
տընի կուսակալութեան հետեւորդ
պաշտօնեայ էր, և ի վերջէն Աթէնք
փախչելով խառնաշփոխ արարքներու
ձեռնարկած է :

— Օսմանեան հանրային պար-
տուց վարչութեան պաշտօնեայք
2000 լիրա հանգանակներ են Հիւս-
զի երկաթուղւոյ շինութեան ծա-
խուց համար : Սեփադարձի Մահ-
մետականք ալ գումար մը հաւա-
քեր գրկեր են :

— Մարաշի գաղղիական վերս
հիւպատոս անուանուեց է Պ. Կիլի :

— Յունաց Պատրիարքարանի
որդեր է՝ գումար մը գրկել կարին,
երկրաշարժէ կարօտեց համար :

— Գեաղիմիյէ գաւառակի գայ-
մագամ Եւստաֆ Բիֆաթ էֆէնտի
և ուրիշ քանի մը անձինք՝ դատի
ենթարկուեց և իրեն կաշառակեր
— Գաթիէմանի Բոմադը-
գիւղի բնիկներէն Իմամօղլու Մուս-
թաֆա, 32 տարեկան, գիւղէն կէս
ժամու ճանապարհ հեռի ջաղացքէն
մօրը հետ վերադառնալու տան
ձեռն մըրիկի բռնուեցով մարդեր,
և երկուքն ալ սաստիկ ցրտէն սա-
ւեր մեռեր են :

— Սամաթիոյ Այլթը - մերմէր
թաղի մէջ մահմետական կին մը,
40 տարեկան, ինքզինքը հորը նե-
տեր խեղդուեց է :

— Արստանայի Տէրաթէքօյէ գիւ-
ղի մէջ երկրաշարժ պատահեցով 3
տուն փլեր և շատ մը տուններ վը-
նասուեցին են :

Պատուանշան, աստիճան և պաշ-
տօն : — Վանայ նահանգի Շիմազ գա-
ւառակի գաղմագամութեանը Միւսիլի
վարժարանի շրջանաւարտներէն Իմա-
մի Սամի էֆէնտի, որ Պոլսոյի նա-
հանգի վարչութեան մէջ կը հրահանգ-
ուէր : — Այլալոյ գաւառակի գայ-
մագամի օգնականութիւնը՝ Տէմիր-Հի-
սար գաւառակի գաղմագամի օգնական
Գոթիմանի էֆէնտի : — Տէմիր-Հիսար
գաւառակի գաղմագամի օգնականու-
թիւնը՝ Կ. Պոլսոյ քաղաքապետութեան
իրաւագէտ խորհրդակցականութեան գի-
ւանի անդամներէն Պոտոս էֆէնտի :

— Իւլայի երկրորդ աստիճան Պոլսո-
յի նահանգի տոտարակալ Ֆադըլ էֆէն-
տի : — Միւսիլի գաղմագամի նոյն
նահանգի վարչական ժողովոյ անդամ-
ներէն Էմին պէյ : — Երրորդ աստի-
ճանի Մէհմետիէ պատուանշանի յիշեալ
նահանգի վարչական ժողովոյ անդամ-
ներէն Միւսիլի պէյ : — Աւալին աս-
տիճանի Շէֆազաթ պատուանշան
Թէհրանի ամերիկեան դեսպան Պ. Կը-
րիսգուլի ամուսին տիկնոջ : — Արազկի
գաղմագամի օգնականութիւնը՝ Ամա-
սիոյ ոստիկանութեան պաշտօնեաներէն
Չուգարզեան Սարիմ էֆէնտի : —

Տիարպէթի նահանգի Նաթիլին գա-
ւառակի գաղմագամութիւնը՝ Միւսիլի
շրջանաւարտ իւլայի Հիւսի էֆէնտի :

Կ Ը Խ Դ Բ Ո Ի Ի	
Լրագրոյ հետ լատինոյ տիպէն հա- շիւ ունեցողներէ՝ ԱնՅԱՊԱՊ, վճարել :	
Կ Բ Ս Ս Ս Ս Ս	
Կ. Պոլս. 1 Դեկտեմբեր 1901	
Օսմանեան Բօսթիլա	27-7
Բուսթիլի երկաթուղի ֆրանք	106-
Թրաքուէ	1. 0. 560
Օսմանեան իրան 100 դրուշիմ	
Մէհմետի	108-10
Մէթալի	103-10
Հիւսիս	103-5
Վեցի	103
Բուսթիլի թղթագրամ	9-06
Ռուսիոյ Բու	90-50
Գաղղիական լիրա	87-25
Անգլիական լիրա	110-2
Գրիմի	51-8

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ	
Չինաստանէ Լոնտոն վերա- դարձող հարիւրապետ մը ծանու- ցեր է թէ՝ Ռուսիոյ կառավարու- թիւնը Մանչուրիոյ մէջ (Չինաստան)	
250 հազար զօրք կը հաւաքէ :	
— Այլեքսանդրիոյ քաղաքա- պետութիւնը 400 լիւ մէկ տոկոսով 500 հազար լիրա փոխ կ'առնու, և գլխաւոր խաղաղութեան երաշխաւո- րութեամբ :	
— Ռուսիոյ մէջ՝ արմատեայ, և Մարիիոյ մէջ՝ ալիւրին գինիքը բարձրացեր են : Նիւ-Եորքի մէջ ալ հետզհետէ կը բարձրանան ցորենին գինիքը :	

— Եգիպտոսի Բօլթի ըստած
տեղը Մուլի անուն ոճրագործ մը
կախուեց է, ոստիկան մը և փոյ-
տավաճառ մը սպաննուեց համար :
Պատժոյն տեղը գացեր է պաղ ա-
րիւնով, և ինքըներ է որ իւր վրայ
գիւղնուեցին չըլլայ :

— Սաքսոնիոյ մայրաքաղաք
Տրէզտի խնայողական գործադատը
անակողայն է : 1897 ին հաստատ-
ուած էր՝ 1 միլիոն մարք գրամա-
գլխով : 7000 հոգի 7 միլիոն մար-
քի չափ գրամա՝ տունը տուն կ'ը-
կեր :

— Հապէշաստանի կայսրը՝ աչ-
քի հիւանդութեամբ կը նեղուի :

— Ամերիկայի Օրէկոն նահան-
գի Օսթորիա քաղաքէ ծանուց-
ուած է՝ նէլսոն անուն անգլիական
չորհեստուն և բոլոր նաւատեւաց
(28 հոգի) ընկղմած ըլլան :

— Ճարսի կառավարութիւնը
չյաջողելով փոխ առնուլ Ամերիկա-
յի սեղանաւորներէն՝ հարկադրուեց
է Ռուսիոյ դիմել, և եթէ անտի
ալ անյաջող ելնէ, Պէրլին սեղա-
նաւորաց պիտի առաջարկէ :

— Գերմանիոյ կայսրն ու կայս-
րուհին՝ նախարարապետ Կոմս Պիւ-
րլի ապարանքը գացեր ներկայ
գտնուեցին ի պատիւ իրենց
տրուած խնայքին :

— Անգլիոյ Լիվըրքուլ քաղա-
քի գործադատէն 4 միլիոն ֆրանք
գողցող կուղի անուն անձը բռն-
ուեցին : Գողացին մօտերը պահ-
ուեցան է եղբոր : Գողացին մեծ մա-
սը՝ գողցուցած, և մէկ մասը չը-
նայաբար վաճառ ըլլալով՝ 3-400
լիրա գանուեց է քովը :

— Ճարսի նախորդ նախարա-
րապետ Իթօ մարքիզը՝ Պետրոս-
պոլի մէջ Չարէն ընդունուեց և
նախարարաց հետ երկայն տեսակ-
ցութիւններէ ետքը Լոնտոն ան-
ցած է : Գողացական նպատակներ
կը վերագրուին Մարքիզին այս տե-
սակցութեանց :

— Հիւսիսաստանի սահմանաց վը-
րայ դարձեալ խառնակութիւններ
պատահելուն համար՝ Անգլիոյ կա-
ռավարութեան կողմանէ նոյն կող-
մերը զրկուեցին 6 թնդանօթ, 3
վաշտ հետեակ եւ գունդ մը այր-
ուծի :

— Նիւ-Եորքէ ծանուցուած է
թէ՝ Ս. Ֆրանչիսքօ եւ Ս. Ռաֆա-
յիլ անուն երկու կառաւարք չորհե-
նաւոր թմաւոր մուշի մը ժամա-
նակ սաստիկ ընդհարելով, երկ-
րորդ մէջտեղէն ճեղքուեց ընկղ-
մեր, 200 հարիւր ուղեւորաց 20
անգլիացիք եղբոր, և մնացեալները
մաղապուր պաշտեր է Ս. Ֆրան-
չիսք չորհեաւ, թէ և ինքն ալ մե-
ծապէս վնասուեցին :

— Յունաստանի թագաւորը՝
պատուանշան ընծայեց է Աւստր-
իոյ-Հունգարիոյ արտաքին գոր-
ծոյ նախարար Կոմս Կորիուլիքի :
— Կրտսի թէ՝ Եւրոպական
տէրութեանց միմեք որոշած են՝
Չինաստանի զրկուած զօրաց տրուե-
լիք նուէրներէն գեղջիկ՝ չինական
կողմաւորէ անոնց ստացած գու-
մարները :

— Լոնտոնի մէջ զրոյց կայ ե-
ղբոր թէ՝ Անգլիոյ կառավարու-
թիւնը, Հոլանտայի թագաւորին
խնդրանք՝ այս օրերու դարձեալ
պիտի սկսի բանակցել Պեքինի
պետերուն հետ՝ հաշտութեան հա-
մար, և թէ՝ Գողցիլոյ ու Ռուսիոյ
կառավարութիւնք ալ ոյժ կուտան
Հիւսիս-Ասիոյ չորհեաւ մը :

Հոլանտայի թագաւորին խնդրա-
նաց :

— Յունաստանի ծովային նա-
խարարն որոշեց է յանձնաժողով մը
կազմել՝ ծովային զօրութեան ներ-
կայ վիճակը քննելու և պէտք ե-
ղած կարգադրութեանց վրայ խոր-
հրդակցելու համար :

— Աւստրիոյ կայսրն ի տեսակ-
ցութիւն ընդունեց է քանի մը սերպ
սպաններ :

— Գարատայի իշխանը՝ ի փա-
րիզ նախագահ Պ. Լուպէի այցե-
լիւ, և նախագահն ալ փոխադար-
ձաբար :

— Բաղդադ գերմանական լը-
րագրաց ի Բարեյոյս մուտքն ար-
գիւրուեց է Անգլիոյ կառավարու-
թեան կողմանէ : Յիշեալ լրագիրը
վերջին օրերս կ'ըսէ յօդուածներ կը
հրատարակեն Անգլիոյ գաղթա-
կանութեանց նախարարին դէմ,
իւր մէկ տեսնախօսութեան մէջ
«Գերմանացիք 1870 ին շատ խժ-
դեմաբար վարուեցան», ըսելուն
համար : Այս ակնարկութեան հա-
մար Գերմանիոյ մէջտեղ տեղ ժողո-
վրդական ցոյցեր եղան ընդդէմ
յիշեալ նախարարին, և անչափ ծա-
նը՝ որ Գերմանիոյ կառավարու-
թիւնն հարկադրեցաւ արգիլել :

— Ռուսիոյ Խարքով քաղաքի
անասնաբուժական վարժարանի ա-
ռաջին տարւոյ ուսանողաց ամիսըն
ալ արտաքուտ են՝ քիմիայի-
տութեան ուսուցչին դէմ անվայել
կերպով վարուելուն համար :

— Ռուսիոյ կառավարութիւնը
Գերմանիոյ մէջ մարտնչու մը չի-
նել կուտայ 3 միլիոն մարք ծախ-
քով, Ուիլիամս անուամբ : Այդ
նաւը 12000 թօնօ տարողութիւն,
մէկ ժամու մէջ 10 մղոն արագու-
թիւն պիտի ունենայ, 730 հոգի
պիտի կրէ և 4000 թօնօ ածուխ
պիտի պարունակէ :

— Երկրի Պիլմարքի և արդ-
անոր սրտայն Հէրպերթ իշխանի
բնակավայր Գարսթօնէի մէջ իշ-
խանի գլխակէն հրդեհ պատահե-
լով, վեց ժամ տեւե՛ր՝ դեղեկը,
չըլակայ չէնքելով, բաղդա միտեր-
եալ արմուք այրեր և մեծ վնաս
եղբոր է :

— Անգլիոյ Լիվըրքուլ քաղաքի
սակարանի այրեր է՝ անցեալ ուր-
բաթ օր :

— Սպանիոյ կառավարութիւնն
ալ փոխառութիւն պիտի ընէ՝ հան-
քի մը հասցիով ապահովելով :

— Ռուսիոյ ու Գերմանիոյ կա-
ռավարութիւնք՝ միւս տէրու-
թեանց առաջարկեր են խորհրդա-
կցիլ ոճրագործաց դէմ ի գործ
գրուելիք միջոցներու վրայ :

— Քրոնշթատի (Ռուսիա) նա-
ւահանգիստը՝ բոլորովին սաւեր է :
— Պոլիէրայի ազգային խոր-
հրդարանը որոշեց է՝ սահմանա-
փակել հրեայ բժշկաց թիւն :

— Ամերիկայի հանրաժանութ
միլիոնատէրներէն Գարնէճի՝ 300
հազար ֆրանք նուէրներ են Նիւ-Եոր-
քի կարօտ ծերաց համար :
— Աֆրիկական նոր Էմիլին
սկսած է բարեկարգութիւններ ը-
նել : Գողացական ժողով մը
կազմուեց է բաղմաթիւ ցեղապետ-
ներէ : Ծառ տեղեր գտարաններ
հաստատուեցին, որպէս զի ոչ ոք
զրկուի իրաւունքէն, և արգարու-
թիւնը գործադրուի :

— Շանկայէ գրուած է թէ՝ ի
Հիւսիս-Ասիոյ չորհեաւ մը չըլ-
կուեցաւ Պ. Ռուզիլիթի կողմանէ կար-

Շանկայի առջեւ ընկղմեց և 140 հո-
գի զոհ եղեր են :

— Չինաստանի գանապուռ ու-
սական տարիքէ՝ քանի մը զրահա-
ւորք ու յաճախակի մօտերս պի-
տի վերադառնան եղբոր :

— Վիեննայի մէջ բաղմաթիւ
աղնուական, երեսփոխան, նախ-
կին նախարար, կուսակալ և այլք
միարաներ գաղնակցեր են՝ մենա-
մարտի սովորութիւնը չնշելու հա-
մար, և 300 ստորագրութեամբ
հանրագրով կառավարութեան ա-
ռաջարկեր են՝ մենամարտի դէմ
օրէնք մը հաստատել :

— Ամերիկայի մէջ բռնուեց է՝
նախարարապետ Սթանլիուֆի ըս-
պանին :

— Շուէտի Օսգար թագաւորը՝
12500 ֆրանք պարգև կը խոստա-
նայ՝ 1780 ին, Գերմանացի իշխա-
նի մը կողմանէ Շուէտի Իւլիք-Լե-
յօն Թագաւորէն ընծայուած ար-
ժանիք գեղեցիկ օրօրոյցը գրա-
նային : Այն առնէ օրօրոյց տանող
նաւը ժայռերու զարմուկ խորտա-
կեր, և օրօրոյցը գողցած ու տեղ
մը թաղած են եղբոր :

— Վիլիէրթի (Չիլի) (Չիլի)
մասնաւորարանին անօրէն Պիտեր-
ման՝ Մաթօր լին լրայ մալիցիով
չըլէլ եղբոր, և եղբոր քանի մը
մեթը բայուելէ ետքը, կ'ընէ ու 12
տարեկան աղջկանը վրայ կրակ ը-
րեր, և ապա իւր վրայ գարծուցեր
է զէնքը : Կինն ու աղջկին իտիյն
մեռեր են : Պիտերման ըսեր է թէ՝
զգալով որ պիտի խեղագարի ինքն,
այսպէս ըրաւ՝ ընտանիքն ու զին-
քըն այսպիսի դժբաղդութիւնէ մը
փրկելու դիմամբ : Պահ մ'եւտքը
ինքն ալ մեռեր է :

— Պէրլի մայրաքաղաք Պիւ-
սէյի մէջ կը կարծուի թէ՝ Օրանթի
(Հարաւ Ամերիկէ) նախորդ նախա-
գահ Շիէյն՝ յիշեալ քաղաքը կը
գտնուի ծագեալ :

— Անգլիոյ կառավարութիւնը
6000 լիրա վճարեց է՝ Հարաւային
Ամերիկէի պատերազմին պատճա-
ռաւ վնասեալ Ամերիկացւոց հա-
մար :

— Գերմանիոյ կայսրը՝ մենա-
մարտը արգիլող ազգաբարոյթիւն
մ'աղղեր է սպայից :

— Անգլիոյ թագաւորին թա-
գաւորութեան հանգեւոր՝ առաջի-
կայ տարւոյ Յունիսի 26 ին պիտի
կատարուի :

— Փարիզի քաղաքապետական
ժողովոյ անգաններէն Պ. Պէրլիէ՝
վեցամեայ բանտարկութեան դա-
տապարտուեց է, նախատական ա-
տենախօսութիւն մ'ընելուն համար :

— Իտալացի միսիոնարները Չի-
նաստանի կառավարութիւնէն 17 մի-
լիոն ֆրանք պիտի ստանան՝ իրեն-
քի փոխարինութիւն վնասուց :

— Նորվեգիոյ կառավարութիւ-
նը՝ 7 միլիոն լիրա փոխ պիտի առ-
նու եղբոր :

— Անգլիոյ օրերու դարձեալ հը-
րապարակ եղած է՝ Փարիզի ու Նիւ-
Եորքի մէջ երկաթուղի շինելու զը-
րոյցը, և նախնական ձեռնարկու-
թիւններ կը տեսնուին՝ այս խոր-
հուրդը գործադրելու համար :

— Միացեալ Նահանգաց խոր-
հրդարանին բայման առթիւ, նա-
խագահ Պ. Ռուզիլիթի կողմանէ կար-

դասուած պատգամադիրը՝ զոր հաւ-
մառօտութիւնը եւ մարդկային, կարեւոր
առաջարկութիւններն ու գիտողու-
թիւնները կը պարտաւանդէ Պէտք չե-
մունքով ինքն իրեն, Ամերիկայի ամե-
րոյժ աշխարհի մէջ վաճառականութե-
ան ու արհեստից կողմանէ մեծ
զիրք ունի։ Կառավարիչ առեւտր-
ական ու արհեստական նախարար-
ութիւնը մը հաստատել։ Բաւական
չհամարել՝ Չինացոց յիմարիկա
գաղութան արդիւնդ կանոնադրին
տրամադրութիւնները, և ստատկա-
ցունել կառավարիչ, և միանգա-
մայն օրէնք մը սահմանել՝ հանրա-
յին անդորրութեան վրդովիչ չա-
րագործաց վտարումն սպառնալով
համար, և քանի մը օրինական ար-
բանագրութիւններ՝ քննելու հա-
մար թէ՛ յիմարիկա գաղութները
պարկեշտ ու աշխատասէր անձի-
ն և Ամերիկայի մէջ ապրելու հար-
կաւոր միջոցներն ու հարստութիւնը
ունի, և աշխարհը հակել՝ օտար
գաղութականները յիմարիկա բե-
րող նաւերու վրայ։ Եւ ինչպէս
ի մէջ սլոյց, առավարկած է՝ ա-
ռանց վայրկեան մը կորսնցնելու
բարենորոգել ամերիկեան առեւտր-
ական շուկաներն, և անդգու-
շտութեամբ թոյլ չտալ որ երկրին
բերքերն օտար շուկաներու միջո-
ցաւ փոխադրուին։ Պատգամադիրն
կը յարէ ի վերջոյ։ — «Ամերիկա-
եան կառավարութեան մէջ կը լինի
եւրոպական տէրութեան մը հետ
վիճակ, պիտի չմիմանան որ
որչապի առեւտր եւ երազմանալ տե-
րութիւնը երկրի գրաւելու տրամա-
դիր չտեսնուի։ Ամերիկեան կառա-
վարութիւնը երկրակալութեան փա-
փաքող չէ բնաւ։ հետեւաբար չը-
կնար թոյլատրել որ եւրոպական
տէրութիւն մը Ամերիկայի մէջ երկ-
րակալել ուղէ։

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼԻՔ

Ռուսիոյ կառավարութիւնը՝ Մայ-
րագոյն Արեւելքի մէջ 28 նոտերով
տարվի մ'ունի, բայց ի ծովամարտի-
րներէ։
— Վիճակագրութեամբ հաստատ-
ուած է թէ՛ Գաղղիոյ մէջ 10 միլիոն
845 հազար բնաւանդներ բնաւ գտաւ
չունին։ 2 միլիոն 638 հազար բնա-
ւանդներ՝ մէկ մէկ գտաւ ունին։ 2
միլիոն 379 հազար բնաւանդներ երկ-
րիւն։ 1 միլիոն 593 հազար բնա-
ւանդներ երկրակալ։ 984 հազար բն-
աւանդներ՝ չորսական։ 584 հազար
բնաւանդներ՝ հազարական։ 331 հազար
բնաւանդներ՝ վեցական։ 289 հազար
բնաւանդներ՝ եօթնական և աւելի գա-
ւաղներ ունին։
— Միացեալ Նահանգաց առեւտր-
ական նաւերուն թիւն է՝ 24037։
— Միացեալ Նահանգաց հանրա-
պետութեան հատկութիւնն անցեալ տա-
րի, 29 միլիոն տոլար աւելի եղած են
ծախքերէն։
— Օսմանեան ընդհանուր պարտու-
ցաւորութեան տարուոյն հոկտեմբերի
հատկութիւն եղեր է 124 հազար 368 լի-
րա։ Անցեալ տարուոյ նոյն ամսոյ հա-
տկութիւն էր 117 հազար 652 լիրա։
— Ամերիկայի Նիւ Եորք քաղաքի
նոր քաղաքապետ Պ. Սէյմ Լուի բնա-
ւանդներ համար կուտակութեանց
պաշարներուն ծախքն եղած է 10 մի-
լիոն 100 հազար ֆրանք, որոյ հաշիւն
է հետեւեալն։ — 9 միլիոն 250 հա-
զար ֆրանք՝ բնաւանդներ պաշարին
ընդհանրացման, 10000՝ դաւաճման,
40000՝ բնաւանդներու, 550 հազար
տոլարութեան, 250 հազար՝ հրախա-
ղութեան հանդէսի, և այլն։
— Առտուածաշինի անդլանդական բն-
կերութիւնը՝ Անգլիոյ վիճակներ
վերաբերեալ թագաւորին իշխանութեան

առաջին տարիներուն մէջ, 550 հազար
Ս. Գիրք ու մասերն հրատարակել է
135 տարեկան լեզուներով, իսկ անոր
իշխանութեան վերջին տարին՝ հրա-
տարակել է 5 միլիոն 74000 Ս. Գիրք
ու մասերն, 373 տարեկան լեզուներով։
— Եւրոպայի (Ճարմ) մէջ ճա-
ւերն ու չին լեզուներով Աստուածա-
շունչ տպելու համար հաստատուեալ տը-
պարանք անցեալ տարի 138 հազար
օրինակ արտադրել է, մինչդեռ 30
տարի առաջ գաղտնի կը տպուէր։ և
տպագրողները մահը յանձն առնել կը
հարկադրէին։
— Ըստ նորագոյն հետազոտու-
թեան՝ լուսնակա աշխարհի բոլոր
բուն տեսակներու թիւն է 4—5 հարիւր
հազար։
— Անգլիոյ կառավարութեան հը-
րատարակած պաշտօնական ցուցակէն
կ'իմացուի որ՝ Հարաւային Աֆրիկէի
պատերազմին սկիզբէն մինչեւ ցարդ
18348 անգլիական զինուոր սպանուած
են, 8939 սպա ըլլալով։
— Ռուսիոյ կառավարութիւնը՝
տարին 30 միլիոն ֆրանք հատկէ կ'ու-
նենայ՝ ծխախոտի մեծագոյնը։
— Պուլըրիայէ՝ տարին 225 հա-
զար քիլօկրամ ծխախոտ կ'արտադրուի
օտար երկրաց համար։
— Միացեալ Նահանգաց ձուլարան-
ները՝ ամիսը 1 միլիոն 400 հազար թո-
նօ երկաթ կամ պողպատ կ'արտադրեն։
— Ամերիկայի բամբակի բերքը՝
անցեալ տարի 11 միլիոն հակ եղած է,
իսկ այս տարի հալիւ 1 միլիոն հակի
չափ։
— Բուլանդակ Գերմանիոյ զինու-
րական ընդհանուր ծախքը՝ առաջիկայ
տարի պիտի ըլլայ 8 միլիոն 106 հա-
զար մարք աւելի։
— Երկրագնդի իշխանութեան ա-
ռաջիկայ տարուոյ հաշուէկէն մէջ
մուտք նշանակուել է 11 միլիոն 60
հազար լիրա, և ելք՝ 9 միլիոն 100
հազար լիրա։ Աւելցած գումարն է՝
ինչ ինչ պարտքեր պիտի վճարուին։
— Սերուդի ու Տրամայի գաւառաց
հատկութիւն անցեալ տարի 400 հազար
լիւ, եղեր, մինչդեռ ուրիշ տարիներ
120-130 հազար լիւ կ'ըլլար։
— Գերմանիոյ մէջ այժմ անդործ
մնացած են կէս միլիոնի չափ մարդիկ։
Մետաղի գործարանաց մէջ անցեալ
տարի 73000 հոգի կ'աշխատէին, այժմ
20600 հոգի մնացած են։
— Հնդկաստանի մէջ՝ հոկտ. 20է
մինչեւ 26, ժամապաշտէ բռնուել են
11524 հոգի, և մեռել են 9298 հոգի։
× × × Միկ ժառու մէջ 100 հա-
զար քաղաք (20000 օտ. լիրա) նախկին
են Ամերիկեան Պորտի ապրիկան Ժո-
զովին ներկայ գտնուողները, որ նա-
խորդ ամսոյ մէջ գումարեցան ի հալոյն-
ֆրոն։ Որոշուել է՝ այդ գումարը
վճարել ընկերութեան պարտուց համար,
որ՝ ըստ ծանօթութեան վարչական Ժո-
զովի նախագահին՝ 102 հազար տոլար
է եղեր։
— Մեծ ճուղի մը։ — Բանի մը
չարաթ առաջ Ամերիկայի մէջ վախ-
ճանալ Պ. Ճէյքըր Բոնքըր անուն անձ
մը, ծեր՝ ամուրի ու առանձնակեց,
1 միլիոն 600 հազար անգլիական լի-
րա կտակով նուիրել է ի Նիւ Եորք
Արտեստից Մարքադալաքային Թան-
գարանին։ Նիւ Ճըքսի նահանգի Գե-
թըրըն քաղաքի մէջ վայրաշարժներ
չկող է եղեր։ Երբեմն կ'այցելէր միջ-
եալ թանգարանը, և վերադառնալով
ամենայն քաղաքապետութեամբ կը պա-
տասխանէր թանգարանին վարչակա-
ն ու երկրակալ վիճակին վերաբերեալ
բոլոր հարցմանցը։ Բոնքըր կենդանու-
թեան ատեն տարին միայն 10 տոլար
կուտար թանգարանին, և վերադա-
ռնալ չէր դիմել անոր նիւթական մեծ
կարգութիւնը։
× × × Իմաստուն խօսքեր
Մարդ ինքզինքը կը ճանչնայ՝ ու-
րիշներու հետ հաղորդակցութեամբ։
— Փորձաւորութիւնը չափ դասեր կը
պարտաւանդէ՝ գործնական կենցաղ համար։
— Փորձաւորութեան զարգացման
կը դոյնանայ ուղիղ դաստիարակ։
— Չարագութեամբ յառաջացուե-
լը չափ են, քան թէ յաջողութեամբ։

— Արեւելոյն վախճանը՝ ուշ կամ
կանուխ անգիտութիւն, հիւանդու-
թիւն ու տանջանք է։
— Առաքինութեամբ, մարքու-
թեամբ ու հաւատքով ապրողը՝ խա-
ղաղ, ուրախ ու երջանիկ կենսւր կ'ու-
նենայ։
— Անգործ ու ծոյլ մարդը՝ անարդ-
մուրացկան մ'է։
— Աշխարհի վրայ՝ մարդոց քաղց-
րիկ միութեամբ լինին է ընտանեկան
բարոյութիւնը։
— Կնոջ դերը չափ բարձր ու կա-
րեւոր է՝ մարդկային ընկերութեան մէջ։
— Համեստաբարոյ կնոջ մը ժպի-
տին չափ քաղցր ու հրապուրիչ բան
չկայ։
— Անկեղծ ջանքեր պէտք են՝ դա-
տարակութեան ճշմարիտ բարեքնտա-
նալու համար։
— Արդարութիւն չէ՝ քիչ տալ ու
չափ պահանջել։
— Մարդիկ հաճելի ու սիրելի կ'ը-
լան՝ բարեկրթութեամբ։

ԱՆԱՍՆԱՐՈՒԾԱԿԱՆ

Շուկայում հիւանդութիւնները

Բորոնքիւն. — Շուկայում բո-
րոյութիւնը՝ այսօրէն, չբժնեւրէն ու
կողմնակից սկսելով, կամայ կամաց
մարմնի միւս մասերուն կը տարած-
ուի։ Երբեմն բերքը թափելով, կեն-
դանին անոյ դրածի պէս կ'երեւայ։
Դարմանը. — Կենդանին նախ ա-
ճառու ջուրով լուալու է, յետոյ հե-
տեւեալ ասկիւնին քսելու է։
30 կրամ կալիի ծծմբակ (սիւլֆուր
տը բոքս)։
1 լիտր պարզ ջուր։
չունեւոր բորոյութեան դէմ, այս
սկզբնական դատ 20 կրամ հալած ա-
ճախի մէջ 1 կրամ փրնական թթու
(աւիտ ֆէնիլ) աւելցնելով, այսպէս
չնոսած ասկիւնին և կը գործածուի։
Կենդ կոչուած հիւանդութիւնը. —
Երբեմն չունեւոր միայն յանկարծ աղ-
ջութիւն մը յառաջ գալով, կենդանին
ակործակ կը դողուի և բան մը չ'կը-
նար ուսել, աչքերը կիսափակ վիճակ
մը կ'առնուի և թիւն վրայ փոքրիկ
վիճակ մը կը դառնայ։ Եւ ինչպէս կը
փոքրանայ ու կը հաղայ և երբեմն ալ
կը փայլէ։
Դարմանը. — Շուկայում այս հի-
ւանդութիւնը սաստկանալով ուրիշ
հիւանդութեանց ալ տեղի է տալու հա-
մար, առտու և երկուց մէկ դգալ քէն-
քինայի ալբոլը, 25-30 արամ և գի-
նիով խառնելով՝ խմցնելու է. այսպէս
կենդանին անոյաճառ կ'աղէկանայ։
Որդիւ. — Շուկայում որդերը (սո-
զուլան) ընդհանրապէս որդախոտով
(սոզուլան օթը) կ'աղէկացուի։
Երկրորդներուն համար ալ, արու
պտերը կամ նահանգի արմալին կ'ըլ-
լին 30 կրամ, կէս լիտր ջուրով և
նոսնիկով կը խմցուի, կամ այս կէ-
սէն կը խմցուի մաս մը հալած
(սալը սալը) և մեղրով կը խառնուի,
վրայ թիւի կը ցանուի, պղտիկ դեղա-
համար կը շինուի և կենդանին կը
տրուի։
Կասադալիւն. — Այս հիւանդու-
թիւնը, չունի և կատուի ցեղէն եղող
բոլոր կենդանիներուն թով, ինքնին
յառաջ գալով, արջառային անասուն-
ներու, ձիերուն ու օչխարներուն և
մարդոց ալ կրնայ տարափոխուի։ Այս-
տանիները ամենուին ալ յայտնի ըլլա-
լով, կատարած չունեւոր սպաննել գառ
ուրիշ օգտաւէտ միջոց չ'կայ։
ՀԱՆԱՐՈՒԾԱԿԱՆ
Հաւերում հիւանդութիւնները
Քոչքիւն. — Այս հիւանդութիւնը
ամեն ազգական ու գիւղի մէջ կրնայ
ծագիլ. երբեմն հանոցին բոլոր հա-
ւերը կ'աղէկացնէ։ Դարմանը՝ ընտել
հաւուն ստեւերը անկուած, կատար
ինկած ու դռնաճառ կ'ըլլայ և դար-
չափ տարափոխութեամբ մը կենդանին
կը ստակի։
Դարմանը. — Այս հիւանդութեան
դէմ ձեռք առնուելիք միջոցը, վա-
րակուած հաւերը դատելէ, ստակած-
ներուն դիակները թաղելէ, հաւոցը
հակահիւսելէ և լուալէ լաղակացեալ ըլ-

լալով, միւսներուն ևս մարդագետնի
խոտ կերցնելու և սղիւրի ու թիւի
ջուրներուն մէջ մաս մը նաւորի ծծմբ-
ալ (սիւլֆուր ար սու) կամ փրնա-
կան թթու (աւիտ ֆէնիլ) խառնելով
խմցնելու է։
Պարզեղայիս. — Այս հիւանդու-
թիւնը, ընդհանրապէս սաղեւուն ու
բաղեւուն վրայ կը տեսնուի. երբեմն
չափ կորուստ կը պատճառէ։
Դարմանը. — Բացախի մէջ պղնձի
ծծմբալ (կէօք թիւր) և պղնձի հա-
լցնելով, վրձնով մը հաւերուն տա-
քերուն ու կեղաններուն քսելու է։
Կոկորդի հիւանդութիւնը. — Այս
հիւանդութիւնն ալ գլխաւորաբար հա-
ւերուն վրայ կը տեսնուի. հիւանդու-
րուն լեզուին ու րիւնին մէջ, կարգ-
մը կարծի թաղանթներ յառաջ գալով,
հետզհետէ կը չափնան և անասունը
կ'անջնչացնեն։
Դարմանը. — Այս թաղանթները
բարակ սրածայր գլխիկով մը կտրելով
հանելու է, և 100 կրամ ջուրին մէջ
կրամ մը ճեղքեղեղ քաղց և կամ 5
կրամ պղնձի և 10 կրամ լիմոնալուր
աւելցնելով, վրձնով մը թաղանթնե-
րուն վրայ կը քսուի։ Հաւոցն ալ լա-
մը մարքելու է։
ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ
Դճը պահպանողական միջոցներ պիտի
են տարափոխի հիւանդութեանց դէմ
Միջոց հիւան մը համարած ու բա-
ցարած ամեն հիւանդութիւններուն
ժամանակ ալ թէ՛ հիւանդ անասուն-
ները զատելով, ըստ օրինի պահա-
նել ու դարմանել պէտք է, բայց զԵ-
լաւորաբար տարափոխի հիւանդու-
թեանց ժամանակ կատարուելիք կարգ-
մը զգուշական միջոցներ կան, զորս
անհրաժեշտ է գործածել, հիւանդու-
թեան չտարածուելուն համար։ Տա-
րափոխի հիւանդութիւնները հետե-
ւեալներն են։ Սաղալով, խոյլ, ոտքի
շուրթեր, ջրմը (ճէմբ), թոքառայ, կոկորդի-
կալիւս, հաւու քոչքիւն, պաղ-
լեղալու ու կոկորդի հիւանդութիւնը։
Այս հիւանդութիւններէն միւս ծագած
ժամանակ, անմիջապէս հիւանդները
զատելու, և ըստ տեսակին առողջները
պատուաստելու է։ Սատկածներուն դի-
ակները, տեղ մը չ'գցնելով, մաս-
նաւոր սայլերու մէջ դնելու և ընա-
կարաններէ 200 մեթր հեռու տեղեր՝
2 մեթր խորութեամբ բացուած խո-
նայներու մէջ թաղելու և վրայ ալ
չ'մարած կիրով ու հողով զոցելու է։
Դիակաւորած սայլերն ալ փրնական
թթուով խառնելով՝ խմցնելու է. այսպէս
կենդանին անոյաճառ կ'աղէկանայ։
Որդիւ. — Շուկայում որդերը (սո-
զուլան) ընդհանրապէս որդախոտով
(սոզուլան օթը) կ'աղէկացուի։
Երկրորդներուն համար ալ, արու
պտերը կամ նահանգի արմալին կ'ըլ-
լին 30 կրամ, կէս լիտր ջուրով և
նոսնիկով կը խմցուի, կամ այս կէ-
սէն կը խմցուի մաս մը հալած
(սալը սալը) և մեղրով կը խառնուի,
վրայ թիւի կը ցանուի, պղտիկ դեղա-
համար կը շինուի և կենդանին կը
տրուի։
Կասադալիւն. — Այս հիւանդու-
թիւնը, չունի և կատուի ցեղէն եղող
բոլոր կենդանիներուն թով, ինքնին
յառաջ գալով, արջառային անասուն-
ներու, ձիերուն ու օչխարներուն և
մարդոց ալ կրնայ տարափոխուի։ Այս-
տանիները ամենուին ալ յայտնի ըլլա-
լով, կատարած չունեւոր սպաննել գառ
ուրիշ օգտաւէտ միջոց չ'կայ։

ՀԱՆԱՐՈՒԾԱԿԱՆ
Հաւերում հիւանդութիւնները
Քոչքիւն. — Այս հիւանդութիւնը
ամեն ազգական ու գիւղի մէջ կրնայ
ծագիլ. երբեմն հանոցին բոլոր հա-
ւերը կ'աղէկացնէ։ Դարմանը՝ ընտել
հաւուն ստեւերը անկուած, կատար
ինկած ու դռնաճառ կ'ըլլայ և դար-
չափ տարափոխութեամբ մը կենդանին
կը ստակի։
Դարմանը. — Այս հիւանդութեան
դէմ ձեռք առնուելիք միջոցը, վա-
րակուած հաւերը դատելէ, ստակած-
ներուն դիակները թաղելէ, հաւոցը
հակահիւսելէ և լուալէ լաղակացեալ ըլ-

ՏՊԱՐԱՆ
ՍԱՐԵԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

4. ՊՈԼԻՍ, ՊԱՊԵՍ ԱՆԻ ՋԱՍՏԻՍ ԹԻԻ 38
ձորքիւն, մարտիկն և արագու-
թիւն ճշանարան և Սարեան և ԸՆԿ.
Տպարանիկ
Սարեան և ԸՆԿ. Տպարանը կը
տպագրէ բոլորովին ՆՈՐ տառերով
Թուրքերէն, Հայերէն, Թրանսերէն,
Յունարէն և ալ լեզուով Գիրքեր,
Հանդէսներ, Լրագրեր և Տարալիւն-
ներ։
Սարեան և ԸՆԿ. Տպարանը կը
տպուին վաճառականական հաշուեցոյ-
ցեր, նամակագրութիւններ, հասցէներ,
հարսանեաց հրապարակներ, տոմար,
այցեւարներ, մահազգիւր և այլն, և այլն։
Սարեան և ԸՆԿ. Տպարանը ուղ-
ղակի կը թղթակցի գաւառներու հետ
տպագրական բոլոր գործերու համար,
գիրքերու տպագրութեան արտօնու-
թիւններն ալ Մէտրիքէն առնելու պայ-
մանաւ։
Տպարանի գիտող բոլոր յաճախորդ-
ը յուսանք որ զո՞ւ մնան։
ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ
ՀԱՆԱՐԱՊԱՆՈՅ
ԸՆՏՐԻ ԳՐՈՒԱԾՈՅ
Ազգային և օտար մասեւագրաց
Արմալ և ոտանաւոր
Աւաւաւիկ լեզուի
Ազգային ծանօթ ուսուցիչներէ Գա-
լամանեան Սիւնի Էֆէնդիի այս գրա-
կան գործը՝ երկրորդ անգամ կարեւոր
արեւելափութեամբ հրատարակեալ՝ ա-
մեն գրականագրաց թով կ'գտնուի գին
7 1/2 դրու։
ԳՈԼԷՔՍԻՈՆԻ ՓՈԼԻԷՐ
Մարտիկն Էֆ. Արայեան, հա-
րամանօթ վաճառականամակադրուի,
ամեն տեսակ փուլեր, մանուսկր Գին
և նոր թրքական և տեղական եւրո-
պականներ՝ կը գնէ զո՞ւսացուցիչ գինե-
րով, և միանգամայն ամեն տեսակ
նիւ փուլեր կը վաճառէ գերաւատեղե-
լի գինով։
Հասցէ՝
Գալաթիա, Տեմիր-խան, 4. Պոլիս
PILULES HOLLOWAY
ԴԵՂԱՆԻՍԻ ՀՈՂԸՈՒԷԻ
Կարգի, ստամոքսի և աղիքնե-
րու ամեն տեսակ անկարգութեանց հա-
մար խիստ ընտել է այն դեղահաւոր,
և ամեն ջրային տկարութեան, ուժա-
թափութեան և տկարութեան համար,
կը ջնջէ և անհետ կ'ընէ ամեն տեսակ
պատկաւորութեանց հետքերը։ Սրտի
և երկնայնորդ վրայ օգտակար ազդե-
ցութիւն մը ունի. արիւնը մաքրելով
նորա խանդարեալ վիճակը կը կանո-
նաւորէ, և զգուշակով կենսական գոր-
ծարանները կը զորացնէ։ Իւր դեղա-
կան մեծ ազդեցութեամբ սրտախառ-
նութիւն, կծուութիւն, մաղձային հի-
ւանդութիւններ, օրովայնի մէջ լըց-
ած կաղեր, գլխի ցաւեր կը վանէ,
մարտադրութիւնը կը չափաւորէ, և մար-
մինը մաքրուելով բոլոր այն աղտոյն-
ութիւններէ, որ չափ անպակ զանազան
հիւանդութեանց սկզբնապատճառ կ'ըլ-
լան, առողջ՝ ուժեղ և բնական դիր-
քը կ'ըլլան։
ONCIENT HOLLOWAY
ՄԳԵՂԱՆԻ ՀՈՂԸՈՒԷԻ
Մարմնային հիւանդութիւն և վերք
լուծելու մասին ունեցած պատմա-
կան յատկութեանց չի հաւասարի բը-
նաւ ուրիշ դեղ մը։ Գին կամ թուր
նաւոր վէրքեր, ունեցը, քաղցիկ
(էրիթրէմի), օրուսից և ստանալ վէր-
քեր կամ թուրով կ'անցնին և կամ
կը լաւանան. օգտակար է նա և հար-
բախի, հազի, սրտի բարակաման, մանա-
ւանդ յոգացաւ. (էլ) ըստած հիւան-
դութեան։ Իւր կաղաւորիչ և զօրաւոր
ազդեցութեամբ խոյլ (սքրաւա) հի-
ւանդութեան տարականից զօրութեանը
ինչ տալիսն որ ըլլայ՝ կը դիմա-
զուրէ։
Այս դեղերուն գործածութեան և-
դանակը նշանակուած է իւրաքանչիւր
տիպի վրայ, որ կը դառնուի ամեն դեղա-
վաճառներու թով և մանուսկրաց
Պաղէ-Գալիս Թաղ-Սանի կողմը Գ.
Դաւաղանի դեղարանը, թիւ 7. կը
ծախուի։
Աւելի անոյն ուղղը կը հրապար-
տու հեղինակն տպագրու չորսու, ի
Լանան Օքոնիորտ փողով թիւ 533։
ՏՆՈՐԷՆ ԵՒ ՏՆԻ
Հ. Ս. ԱՆԱՃԱՃԱՆԸ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Մ. ՍԱՐԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.
Պաղէ-Այի ճառտեղի թիւ 38